

Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU13

Europarådet

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger redogörelsen från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling och regeringens skrivelse om verksamheten inom Europarådets ministerkommitté till handlingarna. Utskottet föreslår också att riksdagen avstyrker samtliga motioner som behandlas i betänkandet.

I betänkandet finns två reservationer (SD, V).

Behandlade förslag

Redogörelse 2020/21:ER1 Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2020.

Skrivelse 2020/21:106 Verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under andra halvåret 2019 och helåret 2020

Ett yrkande i en följdmotion.

Sju yrkanden i två motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Redogörelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Europarådet	5
Utskottets ställningstagande.....	5
Motioner som bereds förenklat.....	6
Reservationer	8
1. Europarådet, punkt 1 (SD).....	8
2. Europarådet, punkt 1 (V).....	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Skrivelse 2020/21:106.....	10
Följdmotionen	10
Redogörelse 2020/21:ER1.....	10
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	10
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Europarådet

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:170 av Yasmine Posio m.fl. (V) yrkande 7 och

2020/21:675 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 7.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (V)

2. Skrivelse

Riksdagen lägger skrivelse 2020/21:106 till handlingarna.

3. Redogörelse

Riksdagen lägger redogörelse 2020/21:ER1 till handlingarna.

4. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 20 maj 2021

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Hans Rothenberg (M), Markus Wiechel (SD), Jamal El-Haj (S), Kerstin Lundgren (C), Håkan Svenneling (V), Margareta Cederfelt (M), Lars Adaktusson (KD), Annika Strandhäll (S), Fredrik Malm (L), Mats Nordberg (SD), Camilla Hansén (MP), Magnus Ek (C), Diana Laitinen Carlsson (S) och Sara Gille (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utrikesutskottet redogörelse 2020/21:ER1 Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2020 och regeringens skrivelse 2020/21:106 Verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under andra halvåret 2019 och helåret 2020.

En följdmotion med ett yrkande har väckts med anledning av regeringens skrivelse, och under den allmänna motionstiden 2020/21 inkom två motioner med sju yrkanden som berör Europarådet. Av dessa behandlas sex motionsyrkanden från två motioner i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under andra halvåret 2019 och helåret 2020.

Redogörelsens huvudsakliga innehåll

I redogörelsen beskrivs den svenska delegationens arbete i Europarådets parlamentariska församling under 2020.

Utskottets överväganden

Europarådet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen och redogörelsen till handlingarna samt avslår motionerna.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:170 av Yasmine Posio m.fl. (V) yrkande 7 anförs att SRHR-frågorna ska få ett större utrymme inom Europarådet och att samtliga länder som undertecknat Istanbulkonventionen också ska ratificera den.

I kommittémotion 2020/21:675 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 7 anförs att Sverige ska verka för en oberoende granskning av Europadomstolen i syfte att motverka jäv i domar.

Utskottets ställningstagande

Europarådet bildades 1949 av tio likasinnade länder i Västeuropa, däribland Sverige. Utskottet konstaterar att organisationens huvudarbete går ut på att bevara och främja Europarådets kärnvärden: mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Regeringen anför i skrivelsen att Europa och Europarådet i flera avseenden fortfarande genomgår en prövande tid och att utvecklingen och uppslutningen kring Europarådets kärnvärden – mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer – på flera områden fortfarande är oroväckande. Utskottet vill alltså, liksom i betänkande 2019/20:UU8, understryka vikten av att den svenska regeringen genom Sveriges representation i ministerrådet arbetar för att Europarådets roll inte riskerar att undermineras samt säkerställer Europarådets möjligheter att utöva tillsyn över medlemsstaters, observatörsstaters, kandidatländer eller partnerskapsstaters åtaganden.

Vidare noteras att den parlamentariska församlingens arbete under 2020 har präglats av covid-19-pandemin, både när det gäller formerna för samarbetet och det politiska innehållet.

Utskottet anser att det är av stor vikt att regeringen arbetar för att förhindra alla former av våld mot kvinnor och flickor och ser därför med djup oro på Turkiets beslut i mars 2021 att lämna Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen).

Utskottet uppmärksammar Europarådets kommissionärs för mänskliga rättigheter i samband med arbetet med frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Kommissionären utför bl.a. ett tematiskt arbete med ämnen som är centrala för skyddet av de mänskliga rättigheterna i Europa och ger råd och information om förebyggande av kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Den 7 maj 2020 släpptes ett uttalande om att säkerställa kvinnors tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Utskottet noterar att det tas upp i skrivelsen att regeringen hade en pådrivande roll för att ta fram rekommendationen om skydd mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck (CM/Rec[2010]5). Rekommendationens antagande ledde till att det skapades en funktion inom Europarådets sekretariat med uppgift att ansvara för frågor som rör lika rättigheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Funktionen ansvarade också för rekommendationens genomförande. Utskottet konstaterar vidare att SRHR-frågor behandlas mer ingående i betänkande 2019/20:UU6 Sveriges feministiska utrikespolitik, samt i betänkande 2016/17:UU15 Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i svensk utrikespolitik.

Utskottet konstaterar att Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) har sitt säte i Strasbourg och består av 47 domare, en från varje medlemsland. Förfarandet för val av domare till Europadomstolen är, enligt redogörelse 2020/21:ER1, noggrant reglerat. Medlemsstaternas regeringar nominerar tre kandidater, enligt ett särskilt förfarande, varefter den parlamentariska församlingens utskott för val av domare till Europadomstolen behandlar nomineringarna innan val förrättas av församlingen i sin helhet. Finner utskottet att ländernas nomineringar inte lever upp till regelverket kan utskottet avvisa listan med nomineringar och begära en ny. Vidare framhåller utrikesutskottet att det i regeringens skrivelse framgår att det pågår ett långvarigt reformarbete för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna och att det dessutom pågår en översyn av urvals- och nomineringsprocessen för domare i Europadomstolen, för att säkerställa domares självständighet och oberoende.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2020/21:170 (V) yrkande 7 och 2020/21:675 (SD) yrkande 7. Utskottet föreslår vidare att riksdagen lägger redogörelse 2020/21:ER1 och skrivelse 2020/21:106 till handlingarna.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som räknas upp i bilaga 2.

Utöver de yrkanden som behandlats tidigare i detta betänkande finns två motioner som bereds förenklat enligt de riktlinjer som riksdagen slagit fast med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 och i

enlighet med promemorian Förenklad motionsberedning under valperioden 2018–2022 som utrikesutskottet fastställde i oktober 2018.

Utskottet konstaterar att motionsyrkandet i följdmotion 2020/21:3918 också väckts i följdmotion 2019/20:3430 och behandlats i sak i utskottets betänkande 2019/20:UU8 samt att yrkandena 2–6 i motion 2020/21:675 också väckts under den allmänna motionstiden 2019 och behandlats i sak i utskottets betänkande 2019/20:UU15.

Utskottet har vid en genomgång och beredning funnit att de motionsyrkanden som återfinns i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott de motioner som återfinns i bilagan.

Reservationer

1. Europarådet, punkt 1 (SD)

av Markus Wiechel (SD), Mats Nordberg (SD) och Sara Gille (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:675 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 7 och
avslår motion

2020/21:170 av Yasmine Posio m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

Europarådet har en unik status och möjlighet att arbeta för mänskliga rättigheter i vår omvärld. Europadomstolen har genom sin historia spelat en viktig roll i upprätthållandet av tryggheten bland befolkningen hos medlemsstaterna. En viktig organisation som Europarådet måste vara fritt från korruption och jäv, det är helt avgörande för organisationens existensberättigande. Dessvärre har Europarådet utsatts för korruption som har smutsat ner organisationens rykte vilket vi anser vara bedrövligt. Anklagelser om att jäv förekommit vid domarnas beslut har den senaste tiden diskuterats efter avslöjanden om kopplingar mellan domare i Europadomstolen och en rad lobbyorganisationer.

Med anledning av de anklagelser som föreligger anser vi att det är av högsta vikt att Sverige inom ramen för arbetet i Europarådet samlat arbetar för en oberoende granskning av Europadomstolen för att avfärda anklagelserna eller sätta in åtgärder mot jäv bland Europadomstolens domare.

2. Europarådet, punkt 1 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:170 av Yasmine Posio m.fl. (V) yrkande 7 och

avslår motion

2020/21:675 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 7.

Ställningstagande

Rätten till hälsa, till sin sexualitet och att bestämma över sin kropp är grundläggande mänskliga rättigheter. Det är dock en rättighet som kränks och inskränks i många länder. Över stora delar av jorden möter människor, oavsett kön, inskränkningar i sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Miljontals kvinnor och flickor saknar exempelvis tillgång till preventivmedel. Samtidigt beräknas 47 000 kvinnor och flickor dö årligen i samband med osäkra och illegala aborter enligt Världshälsoorganisationen (WHO). Varannan minut dör dessutom, enligt FN:s befolkningsfond UNFPA, en kvinna i världen av graviditets- eller förlossningskomplikationer. Den absoluta majoriteten, 94 procent, av de kvinnor som drabbas lever i låg- och medelinkomstländer. En tredjedel av alla kvinnor kommer att uppleva någon form av fysisk eller psykisk misshandel under sitt liv enligt FN:s kvinnokommission (2020).

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, den s.k. Istanbulkonventionen, öppnades för undertecknande 2011. Den är unik i det att det är det första bindande regionala instrumentet mot våld mot kvinnor i Europa. Den innehåller bl.a. bestämmelser om förebyggande åtgärder, politiskt ansvar och lagstiftning. Konventionen har signerats av 45 stater och EU. Trots det är det flera EU-länder som ännu inte ratificerat den, däribland Litauen, Bulgarien och Tjeckien. Dessutom har Polens regering meddelat att man har för avsikt att lämna konventionen. För bara en månad sedan valde Turkiet att lämna konventionen. Det har under flera års tid kommit rapporter om mäns våld mot kvinnor i Turkiet och valet att lämna konventionen visar att Erdoğan's regim inte ser allvarligt på de brotten. Att länder backar från åtaganden om att skydda kvinnor från t.ex. våldtäkt, könsstympning och tvångsäktenskap är allvarligt och oroväckande. Det är uppenbart att Europarådet behöver arbeta ännu mer för att få alla medlemsstater att skriva under och ratificera konventionen om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. En förutsättning för att kunna komma fram i det arbetet är att även driva på om vikten av rätten till SRHR.

Jag anser att Sverige ska driva på för att SRHR-frågorna ska få ett större utrymme inom Europarådet och för att samtliga länder som undertecknat Istanbulkonventionen också ratificerar den. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2020/21:106

Regeringens skrivelse 2020/21:106 Verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under andra halvåret 2019 och helåret 2020.

Följdmotionen

2020/21:3918 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver prioritera Europarådets ministerkommitté högre och tillkännager detta för regeringen.

Redogörelse 2020/21:ER1

Redogörelse 2020/21:ER1 Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2020.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:170 av Yasmine Posio m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att SRHR-frågorna ska få ett större utrymme inom Europarådet och för att samtliga länder som undertecknat Istanbulkonventionen också ratificerar den, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:675 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i Europarådet ska verka starkare för att rätten för den enskilda medborgaren att frivilligt välja politisk åskådning och facklig organisation efterlevs i medlemsstaterna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i Europarådet ska verka för ett starkare samarbete i Europa för att motverka antisemitism och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer kraftfullt verka för att Turkiet ska ställa sig bakom grundläggande värderingar inom Europarådet och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Somaliland erbjuds möjligheten att ingå partnerskap för demokrati med Europarådets parlamentariska församling och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhindra shariainspirerad lagstiftning i Europa och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en oberoende granskning av Europadomstolen i syfte att motverka jäv i domar och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
4. Motioner som bereds förenklat		
2020/21:675	Markus Wiechel m.fl. (SD)	2–6
2020/21:3918	Markus Wiechel m.fl. (SD)	